NORAKSTS
Lieta Nr.A420529810

# SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Jelgavā 2011.gada 15.februārī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese S.Ozola,

piedaloties pieteicējam *A.L.* un viņa pārstāvei *E.K.*,
atbildētāja Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Tieslietu ministrijas pārstāvei *I.B.*,

atklātā tiesas sēdē Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *A.L.* (turpmāk tekstā – pieteicējs) pieteikumu par pienākuma uzdošanu Tieslietu ministrijai izdot pieteicējam labvēlīgāku administratīvo aktu – atlīdzināt zaudējumus, kas pieteicējam radušies sakarā ar attaisnojošu spriedumu krimināllietā, un morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

## Aprakstošā daļa

[1] Tieslietu ministrijas valsts sekretārs, izskatot pieteicēja iesniegumu par zaudējumu atlīdzības saņemšanu saskaņā ar likumu „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums) par izdevumiem juridiskās palīdzības sniegšanai 5 650 latu apmērā, nesaņemto darba samaksu 26 732,65 latu un negūtos ienākumus 34 723,10 latu apmērā, 2009.gada 23.decembrī pieņēma lēmumu Nr1-4.3/35 (turpmāk – Lēmums), ar kuru pieteicēja lūgumu apmierināja daļā par juridiskās palīdzības izdevumu atlīdzināšanu 993 latu apmērā, bet atteica apmierināt lūgumu daļā par juridiskās palīdzības izdevumu atlīdzināšanu 4 850 latu apmērā, atteica apmierināt lūgumu daļā par zaudējumu 34 723,10 latu apmērā par negūtajiem ienākumiem un atteica apmierināt lūgumu par zaudējumu atlīdzināšanu 26 732,65 latu apmērā par nesaņemto darba samaksu.

Lēmumā konstatēts turpmāk minētais.

[1.1] Par juridiskās palīdzības izdevumiem 5 650 latu apmērā pieteicējs iesniedzis dokumentārus pierādījumus tikai par 800 latiem – 2007.gada 18.janvāra kvīti AV Nr.52401 par 500 latiem un 2007.gada 29.marta kvīti AV Nr.52402 par 300 latiem. Minētā summa 800 latu saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta trešo daļu ir palielināma par patēriņa cenu pieauguma indeksu un pieteicējam atlīdzināmi 993 lati par izdevumiem juridiskajai palīdzībai.

Par atlikušo summu 4 850 latiem pieteicējs nav pievienojis darījumu apliecinošus dokumentus (maksājuma uzdevumus, čekus vai darījuma kvītis), bet gan iesniedzis vienošanās kartes ar advokātu, tad šajā daļā ir atsakāms kompensēt izdevumus par juridiskās palīdzības sniegšanu.

[1.2] Saistībā ar zaudējumu atlīdzību 34 723,10 latu apmērā par neiegūtajiem ienākumiem Lēmumā secināts, ka starp pieteicēju un AS „*/Nosaukums/*" noslēgtais līgums „Par konsultatīvajiem pakalpojumiem", kā arī starp pieteicēju un AS „*/Nosaukums/*" noslēgtais līgums „Par konsultatīviem pakalpojumiem" bija spēkā līdz 1998.gada 31.augustam, savukārt drošības līdzeklis – apcietinājums pieteicējam piemērots 1998.gada 25.septembrī. Tādējādi secināts, ka līgumu darbība netika pārtraukta, piemērojot pieteicējam drošības līdzekli – apcietinājumu, līdz ar to tas nevarēja pieteicējam radīt zaudējumus.

[1.3] Lēmumā, izvērtējot pieteicēja iesniegumu daļā par zaudējumu atlīdzību 26 732,65 latu apmērā par nesaņemto darba samaksu konstatēts, ka pirms apcietinājuma piemērošanas 1998.gada 25.septembrī starp pieteicēju un */asociācija/* pastāvēja darba tiesiskās attiecības. Pamatojoties uz pieteicēja lūgumu, 1998.gada 25.septembrī pieteicējam tika piešķirts bezalgas atvaļinājums no 1998.gada 25.septembra līdz 30.novembrim. Pēc bezalgas atvaļinājuma beigām, pamatojoties uz pieteicēja 1998.gada 30.novembra iesniegumu, pietiecējs ar 1998.gada 1.decembri tika atbrīvots no ieņemamā amata pēc paša vēlēšanās.

Lēmumā secināts, ka apcietinājuma laikā no 1998.gada 1.decembra līdz 2001.gada 28.decembrim pieteicējs neatradās darba tiesiskajās attiecībās. Savukārt no 1998.gada 25.novembra līdz 1998.gada 30.novembrim atradās bezalgas atvaļinājumā. Līdz ar to secināts, ka iespējamie zaudējumi par nesaņemto darba samaksu pieteicējam radušies skaidras un noteiktas paša gribas izpausmes rezultātā.

[2] Administratīvajā rajona tiesā 2010.gada 22.janvārī saņemts pieteicēja pieteikums, no kura izriet prasījums uzdot iestādei izdot vēl labvēlīgāku administratīvo aktu, ar kuru atlīdzināt zaudējumus, kas pieteicējam radušies sakarā ar attaisnojošu spriedumu krimināllietā, kopā 68 832,35 latu apmērā, tajā skaitā, 7376,60 lati par juridiskās palīdzības izmantošanu, 26732,65 lati par nesaņemto darba samaksu un 34723,10 lati par negūtajiem ienākumiem (peļņu), un atlīdzināt morālo kaitējumu 37 000 latu apmērā, kas radies ar pārsūdzēto Lēmumu.

2011.gada 12.janvārī pieteicējs iesniedzis pieteikuma grozījumus, kuros precizējis zaudējumu apmēru, norādot, ka par juridiskās palīdzības izmantošanu atlīdzināmi 7652,63 lati, par nesaņemto darba samaksu 26430,69 lati, neiegūtie ienākumi (peļņa) sastāda 24554,66 latu zaudējumu.

Pieteikums pamatots ar šādiem argumentiem:

[2.1] Pieteicējs norāda, ka laika posmā no 1998.gada 25.septembra līdz 2001.gada 28.decembrim atradies apcietinājumā un pirms drošības līdzekļa piemērošanas atradies darba tiesiskajās attiecībās. Pieteicējs uzskata, ka zaudējumu atlīdzināšanai par nesaņemto darba samaksu, likumdevējs ir noteicis tikai un vienīgi divus kritērijus – ir jābūt bijušām darba attiecībām un darbinieka pienākumu izpilde uzsākta pirms personai atņemta iespēja turpināt darba pildīšanu. Abi šie kritēriji pieteicēja gadījumā ir izpildīti. Likumdevējs, nosakot kritērijus nesaņemtās darba samaksas atlīdzināšanai nenosaka nepieciešamību vērtēt notikumus, kas notikuši pēc tam, kad personai atņemta iespēja turpināt darba pienākumu pildīšanu.

[2.2] Pieteicējs uzskata, ka Tieslietu ministrija nav vērtējusi apstākļus kopumā un tos savstarpējā sakarībā, proti, ka līdz apcietinājuma piemērošanai pieteicējs veicis sistemātisku uzņēmējdarbību, - uzņēmējdarbības sistemātisku veikšanu apliecina noslēgtie uzņēmuma līgumi. Veicot uzņēmējdarbību, pieteicējs guvis peļņu, pieteicējam bija noslēgti vairāki uzņēmuma līgumi, kas liecina par mērķtiecīgu uzņēmējdarbības, ar mērķi gūt peļņu, realizēšanu. Pieteicējs norāda, ka ar AS „*/Nosaukums/*" noslēgtais līgums ir ticis vairākkārt pagarināts - kas liecina par veiksmīgu un ilgstošu sadarbību ar konkrēto uzņēmumu, kas dod pamatu uzskatīt, ka pakalpojumu sniegšana būtu turpinājusies. Tas, ka līgumu termiņš beidzies 1998.gada 31.augustā, bet 25.septembrī pieteicēju apcietināja, dod pamatu uzskatīt, ka pārtraukums sadarbībā nebija iestājies un līgumi būtu pagarināti.

Pieteicējs arī uzskata, ka viņa izglītība dod pietiekamu pamatu atzīt, ka pieteicējs vēlējās realizēt un arī sekmīgi realizēja uzņēmējdarbību, gūstot peļņu, un pieteicējs būtu guvis peļņu arī turpmāk - viņam ir augstākā izglītība un sociālo zinātņu maģistra grāds sabiedrības vadībā, bakalaura grāds biznesa vadībā, Latvijas Universitātes Diploms ekonomista kvalifikācijā.

[2.3] Attiecībā uz pieteicēja noradīto summu par izdevumiem juridiskajiem pakalpojumiem – tā jāvērtē, vai tā bija atbilstoša konkrētajiem lietas faktiskajiem apstākļiem.

Pieteicējs uzskata, ka, ievērojot konkrētās lietas apstākļus kopumā, t.i., ņemot vērā lietas izskatīšanas ilgo laika periodu, to, ka tā izskatīta visās trīs tiesu instancēs, ņemot vērā smago apsūdzību, piemēroto apcietinājumu, lielo skaitu procesuālo darbību, ievērojamo tiesas sēžu skaitu un dokumentu apjomu, norādītā summa, kuru pieteicējs samaksājis advokātam, bet attiecībā uz kuru nav advokāta izsniegtu kvīšu 4850 latu, ir vērtējama un atzīstama kā atbilstoša, samērīga atlīdzība par sniegto juridisko palīdzību.

Pieteicējs norāda, ka iesniegtajās Vienošanās kartēs Nr.7 un Nr.147, kas noslēgtas starp pieteicēju un advokātu, fiksētas visas pieteicēja samaksātās summas, kur norādīti kvīšu numuri un samaksas datumi. Tas, ka samaksāto summu uzskaite notikusi šādā veidā, neizdodot pieteicējam maksājumu apstiprinošas kvītis, nevar būt šķērslis zaudējumu atlīdzināšanai.

[2.4] Pieteicējs arī uzskata, ka Tieslietu ministrija nepamatoti piemērojusi Ministru kabineta noteikumus Nr.920 ,,Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības veidiem, maksimālo stundu skaitu, samaksas apmēru un kārtību". Zaudējumu atlīdzības likuma 4.panta pirmās daļas 7.punkts nosaka, ka atlīdzināmi zaudējumi - izdevumi par zvērināta advokāta sniegto juridisko palīdzību, bet ne vairāk kā noteiktās takses apjomā. Pieteicējs uzskata, ka neesot konkrētam uz konkrēto gadījumu attiecināmam regulējumam, pēc analoģijas piemērojot citu normatīvo aktu, kas faktiski regulē pavisam citas tiesiskas attiecības, personas stāvoklis tiek būtiski pasliktināts un pieteicējam atlīdzināmā naudas summa būtiski samazinātos.

[2.5] Zaudējumu atlīdzināšanas likums faktiski nosaka tikai daļēju zaudējumu, kas radušies valsts iestāžu nepamatotas rīcības rezultātā, atlīdzināšanu. Konkrētajā gadījumā pat daļējo zaudējumu atlīdzināšana tiek atteikta. Tādējādi valsts faktiski neuzņemas nekādu atbildību par savām darbībām attiecībā pret pieteicēju kā pilsoni, par tās nodarītajiem zaudējumiem, lai gan likums un citi spēkā esošie tiesību akti konkrētajā gadījumā nosaka pieteicēja tiesības saņemt zaudējumu atlīdzību. Tas tiek mērķtiecīgi un apzināti ignorēts, tādējādi piespiežot pieteicēju turpināt atkal jaunu tiesāšanos, lai izcīnītu un pierādītu savas tiesības. Šāda valsts institūcijas attieksme ir nodarījusi pieteicējam būtisku morālu kaitējumu, kas novērtējams 37 000 latu apmērā.

[3] Tieslietu ministrija (turpmāk tekstā – atbildētājs vai Ministrija) rakstveida paskaidrojumos tiesai pieteicēja prasījumu neatzīst par pamatotu un lūdz to noraidīt pilnībā, pamatojot to ar Lēmumā minētiem argumentiem un turpmāk norādītajiem apsvērumiem.

[3.1] Zaudējumu atlīdzināšanas likums reglamentē valsts atbildību par personai nodarītajiem zaudējumiem nepamatotas saukšanas pie krimināllatbildības gadījumā, paredzot konkrētus zaudējumu atlīdzināšanas gadījumus un atlīdzināmo zaudējumu veidus. Likums vērsts uz personai nodarīto tiešo zaudējumu atlīdzināšanu iestādē bezstrīdus kārtībā.

[3.2] Uzņēmuma līgumu slēgšana atbilstoši to būtībai pati par sevi nedod pamatu secinājumam, ka ir notikusi uzņēmējdarbība. Pie šādiem apstākļiem, pretēji pieteikumā norādītajam, nav konstatējams, ka pieteicējs būtu veicis reālu uzņēmējdarbību.

[3.2] Izvērtējot pieteicēja iesniegumu daļā par zaudējumu atlīdzību 26 732,65 latu apmērā par nesaņemto darba samaksu, atbildētājs secinājis, ka, lai gan konstatējams Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 2.panta 1.punktā noteiktais zaudējumu atlīdzināšanas tiesiskais pamats un Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 3. panta pirmās daļas 2. punktā noteiktais zaudējumu atlīdzināšanas gadījums, konkrētajā gadījumā nav konstatējami priekšnoteikumi mantisko zaudējumu atlīdzināšanai saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmās daļas 1.punktu.

[3.3] Nav noliedzams, ka apcietinājuma kā drošības līdzekļa piemērošanas gadījumā personai, ja tā ir nodarbinātā statusā, tiek atņemta iespēja turpināt darba pienākumu izpildi. Taču, kamēr personas vaina nav pierādīta saskaņā ar likumu un attiecībā uz to nav spēkā stājies notiesājošs tiesas spriedums, ar kuru darbinieks notiesāts ar brīvības atņemšanu vai citu sodu, kas izslēdz iespēju turpināt attiecīgo darbu, tikmēr atbilstoši darba attiecību tiesiskās

regulēšanas mehānismam nav pamata izbeigt darba līgumu. Līdz ar to likumdevēja mērķis ir bijis atlīdzināt nesaņemto darba samaksu personai, kura strādājusi algotu darbu un nepamatota apcietinājuma dēļ ir atradusies prombūtnē, un tādēļ nav varējusi turpināt pienākumu izpildi.

[3.4] Iepriekš minēto apstākļu kopums radījis pamatu secinājumam, ka iespējamie zaudējumi par nesaņemto darba samaksu pieteicējam radušies skaidras un noteiktas paša gribas izpausmes rezultātā, tādējādi atzīstams, ka konkrētās lietas ietvaros nav konstatējams, ka izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā pieteicējam nodarīti tādi zaudējumi kā nesaņemtā darba samaksa. Savukārt Zaudējumu atlīdzināšanas likuma mērķis nav atlīdzināt zaudējumus gadījumos, kad persona pati izraisījusi tai nodarītā mantiskā zaudējuma rašanos.

[3.5] Izvērtējot pieteicēja iesniegumu daļā par zaudējumu atlīdzību 5 650 latu apmērā par izdevumiem par juridiskās palīdzības sniegšanu krimināllietā, atbildētājs secināja, ka pieteicēja prasība atlīdzināt zaudējumus, kas radušies, izmantojot zvērināta advokāta sniegto juridisko palīdzību krimināllietā, ir pamatota, proti, attiecībā uz pieteicēju iestājies zaudējumu atlīdzināšanas tiesiskais pamats un zaudējumu atlīdzināšanas gadījums. Lai gan pieteicējs lūdza atlīdzināt izdevumus par juridiskās palīdzības sniegšanu krimināllietā 5 650 latu apmērā, samaksu apliecinošas kvītis, kas apliecina izdevumus par juridiskās palīdzības sniegšanu krimināllietā, tika iesniegtas par kopējo summu 800 latu apmērā.

[3.6] Tā kā zvērinātam advokātam samaksāto summu uzskaite notikusi, fiksējot to vienošanās kartēs un neizdodot pieteicējam maksājumu apstiprinošas kvītis, atbildētāja ieskatā liecina vienīgi par veidu, kādā iespējams faktiski notika norēķināšanas par advokāta sniegtajiem juridiskajiem pakalpojumiem, nevis pieļaujamu pamatu zaudējumu atlīdzināšanai.

[3.7] Administratīvā procesa likuma 17.panta otrajā daļā noteikts, ka gadījumā, ja iestāde vai tiesa konstatē tiesību sistēmā nepilnību, tā var šo nepilnību novērst, arī lietojot analoģijas metodi, tas ir, sistēmiski analizējot līdzīgu gadījumu tiesisko regulējumu un šīs analīzes rezultātā konstatētos tiesību principus piemērojot konkrētajā gadījumā.

Atbildētājs, konstatējot tiesību sistēmā nepilnību, izvērtēja, vai tiesību sistēmā ir līdzīgu gadījumu regulējošie normatīvie akti. Advokatūras likuma 58.pantā (*redakcijā līdz 2008.gada 19.jūnijam*) tika noteikts, ka zvērinātu advokātu atlīdzības taksi un citus atlīdzināmos izdevumus, kas radušies zvērinātam advokātam, sniedzot juridisko palīdzību, nosaka Ministru kabinets.

Likumprojekta „Grozījumi Latvijas Republikas Advokatūras likumā" anotācijā ir norādīts, ka 2005. gada 1. jūnijā stājās spēkā Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums, savukārt 2005. gada 1. oktobrī stājās spēkā Kriminālprocesa likums un, pamatojoties uz šajos likumos noteiktajiem Ministru kabinetam deleģējumiem, ir izdoti Ministru kabineta 2006.gada 6.novembra noteikumi Nr.920 „Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības veidiem, maksimālo stundu skaitu, samaksas apmēru un kārtību" (turpmāk — Ministru kabineta noteikumi Nr.920), kas noteic krimināllietās, civillietās un administratīvajās lietās valsts apmaksātās juridiskās palīdzības samaksas un citu atlīdzināmo izdevumu apmērus un to samaksas kārtību. Tādējādi advokātu atlīdzības apmērs un citu atlīdzināmo izdevumu apmērs un to samaksas kārtība valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības sniegšanas gadījumos ir jau reglamentēta, līdz ar ko tās noteikšana, izdodot Advokatūras likuma 58.pantā minētos Ministru kabineta noteikumus, nav nepieciešama.

Tādejādi atbildētāja rīcība, veicot likuma roba aizpildīšanu ar analoģijas metodi, piemērojot Ministru kabineta noteikumus Nr.920, kas bija spēkā zaudējumu nodarīšanas brīdī, un minētajos noteikumos noteiktās zvērinātu advokātu atlīdzības takses, ir pamatota un tiesiska.

[4] Tiesas sēdē pieteicējs prasījumu uzturēja, paskaidrojumos norādot uz pieteikumā minētajiem argumentiem un papildus paskaidroja, ka izdevumus par juridisko palīdzību un ar to saistītos naudas jautājumus risināja trešās personas (māte, brālis), līdz ar to viņa rīcībā pat nevarēja būt advokāta izsniegtās kvītis. Attiecībā uz darba tiesisko attiecību izbeigšanu

pieteicējs norādīja, ka šāds risinājums ir izskaidrojams ar to, ka krimināllieta raksturojās ar milzīgu publicitāti un darba devējam kā sabiedriskai organizācijai tā būtu negatīva publicitāte, ja tiktu publiskots fakts, ka tās izpilddirektors ir apcietināts, kā arī tas deva iespēju citai personai kvalitatīvi pildīt izpilddirektora pienākumus, neatkarīgi no situācijas, ka pieteicējs atradās apcietinājumā. Pieteicējs uzskata, ka viņam atlīdzināmi ar negūtie ienākumu peļņas veidā, jo iepriekšējā gadā ir guvis ienākumus, bet likums neprasa, lai uz apcietināšanas brīdi būtu noslēgti līgumi.

[5] Tiesas sēdē atbildēja pārstāve prasījumu neatzina, paskaidrojumos norādot uz Lēmumā konstatētajiem apsvērumiem.

**Motīvu daļa**

[6] Tiesa, izvērtējot lietas materiālus kopsakarā ar procesa dalībnieku tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem, atzīst, ka pieteikums ir pilnībā noraidāms.

[7] Tiesa lietā un no Tiesu informācijas sistēmas konstatē šādus faktiskos apstākļus:

[7.1] Ar Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2009.gada 30.aprīļa lēmumu lietā Nr.81203995 pieteicējs apsūdzībā pēc Krimināllikuma 144.panta ceturtās daļas atzīts par nevainīgu (*informācija no Tiesu informācijas sistēmas*);

[7.2] Tieslietu ministrijā 2009.gada 7.augustā saņemts pieteicēja iesniegums par zaudējumu atlīdzības saņemšanu, kurā lūgts atlīdzināt zaudējumus par nesaņemto darba algu 26 732,65 latu apmērā, izdevumus par juridiskās palīdzības sniegšanu krimināllietā 5 650 latu apmērā, negūtos ienākumus 34 723,10 latu apmērā (*lietas 47. – 71.lapa*);

[7.3] Izskatot pieteicēja iesniegumu, atbildētājs pieņēma pārsūdzēto Lēmumu (*lietas 23. – 30.lapa*).

[8] Tiesa konstatē, ka lietā ir strīds par to, kādā apmērā par apcietinājumā pavadīto laiku pieteicējam atlīdzināmi zaudējumi saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likumu un to pierādīšanu.

Lietā nav strīda, ka pieteicējs sakarā ar piemēroto drošības līdzekli laikā no 1998.gada 25.septembra līdz 2001.gada 28.decembrim atradies apcietinājumā un ka ar Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2009.gada 30.aprīļa lēmumu, atstājot spēkā Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas 2007.gada 20.novembra spriedumu, pieteicējs atzīts par nevainīgu un attaisnots.

Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 2.panta 1.punktu tiesiskais pamats nodarīto zaudējumu atlīdzināšanai ir attaisnojošs tiesas spriedums neatkarīgi no attaisnošanas motīviem. Savukārt saskaņā ar šī likuma 3.panta pirmās daļas 2.punktu persona ir tiesīga prasīt zaudējumu atlīdzību šādos gadījumos: tai piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums vai mājas arests. Tādējādi šajā lietā ir konstatējams zaudējumu atlīdzināšanas gadījums un tiesiskais pamats saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likumu.

[9] Vispirms tiesa, sākot vērtēt pieteicējam atlīdzināmo zaudējumu apmēru un to pierādīšanu, norāda, ka Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversmes) 92.panta trešais teikums paredz, ka nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz *atbilstīgu* atlīdzinājumu. Savukārt Zaudējumu atlīdzināšanas likums konkretizē Satversmes 92.panta trešo teikumu, paredzot atlīdzinājumu šajā likumā noteiktajam personu lokam; kārtību un apmēru, kādā valsts atlīdzina zaudējumus. Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likumu ir noteikta vienkāršota zaudējumu atlīdzināšanas kārtība – atlīdzināšana nevis tiesas ceļā, bet administratīvā kārtā, vēršoties Tieslietu ministrijā vai Ģenerālprokuratūrā.

Lai uzdotu iestādei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, tiesai ir jāpārbauda, vai tiesību normas piešķir personai tiesības no attiecīgā publisko tiesību subjekta prasīt to labumu, kuru

persona ietvērusi savā prasījumā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Ja piemērojamā tiesību norma nosaka noteiktus tiesiskus un faktiskus apstākļus attiecīgā labuma saņemšanai, tiesai jāpārbauda, vai konkrētajā gadījumā attiecīgie apstākļi ir iestājušies *(sk. Senāta 2007.gada 12.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-118/2007 10.punktu)*, proti, jāpārbauda, vai pastāv labvēlīga administratīvā akta izdošanas priekšnoteikumi. Pamats izdot personai labvēlīgu administratīvo aktu ir tad, ja pastāv visi tā izdošanas priekšnoteikumi *(sk. Senāta 2007.gada 14.marta sprieduma lietā Nr.SKA-84/2007 9.1.punktu).*

[10] Mantisko zaudējumu atlīdzināšanu reglamentē Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.pants. Panta pirmajā daļā minēti atlīdzināmie zaudējumi, tostarp nesaņemtā darba samaksa, izdevumi par juridisko palīdzību un negūtie ienākumi (peļņa) no likumīgas uzņēmējdarbības, uzņēmuma līgumiem un citas saimnieciskās darbības.

Savukārt Ministru kabineta 2004.gada 27.aprīļa noteikumos Nr.433 „Iesniegumu iesniegšanas un izskatīšanas, darba garantiju un sociālo garantiju atjaunošanas un zaudējumu atlīdzības izmaksas kārtība" (turpmāk – MK noteikumi Nr.433) noteikts, kā iesniedzams iesniegums zaudējumu atlīdzības saņemšanai un zaudējumu atlīdzības izmaksas kārtība, un atkarībā no pieprasītās zaudējumu atlīdzības veida iesniegumam pievienojamie dokumenti, kas apliecina iesniegumā norādīto zaudējumu apmēru (3.punkts).

[11] Savā iesniegumā par zaudējumu atlīdzību pieteicējs prasījis atlīdzināt viņam nesaņemto darba samaksu 26732,65 latu apmērā (pēc precizēšanas - 26430,69 lati), pamatojoties uz Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmās daļas 1.punktu.

Ministrija, konstatējot, ka pieteicējs no 1998.gada 25.septembra (arī apcietinājuma piemērošanas diena) līdz 1998.gada 30.novembrim ir atradies bezalgas atvaļinājumā, bet ar 1998.gada 1.decembri ir atbrīvots no ieņemamā amata pēc paša vēlēšanās, līdz ar to atzina, ka konkrētajā gadījumā nav konstatējams, ka izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā pieteicējam būtu nodarīti tādi zaudējumi kā nesaņemtā darba samaksa.

Tiesa, izvērtējot Lēmuma pamatojumu šajā daļā, atzīst, ka tas ir pamatots un pietiekams, lai secinātu, ka pieteicējam nav radīti tādi zaudējumi, kas būtu atlīdzināmi kā nesaņemtā darba samaksa. Proti, tiesa piekrīt Lēmumā norādītajam, ka tikai paša pieteicēja izteiktās gribas rezultātā, izbeidzot darba tiesiskās attiecības, viņam iespējams radušies zaudējumi.

Tiesa uzskata, ka darba tiesisko attiecību izbeigšana, laužot darba līgumu pēc darbinieka uzteikuma, ir patstāvīgs pamats, tādēļ citi apstākļi paši par sevi nevar grozīt darba devēja un darbinieka attiecības. Tiesa no lietas materiāliem arī nekonstatē, ka pieteicēja atlaišanas pamatā būtu darba devēja uzteikums, kad nepastāvēju šādas darba devēja tiesības.

Savukārt tiesas ieskatā citiem pieteicēja argumentiem un apsvērumiem, kas tika izteikti tiesas sēdē, kādēļ pieteicējs šādi rīkojies, nav nozīmes konkrētajā lietā. Tiesa norāda, ka konkrētajā gadījumā, ņemot vērā gan civiltiesisko (Civillikuma 1773.pants), gan publiski tiesisko regulējumu (Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 6.pants), tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu rodas, ja starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība, kad minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas.

Konkrētajā gadījumā nepastāv iepriekš minētajās tiesību normās noteiktā tiešā cēloņsakarība starp iestādes nelikumīgu vai nepamatotu rīcību un sekām, kas pieteicējam iespējams radīja zaudējumus, kā arī šī rīcība nav atzīstama par galveno faktoru, kas nenovēršami radīja pieteicējam zaudējumu nodarošas sekas, jo šīs sekas pieteicējam radušās viņa paša rīcības rezultātā – kļūdaini vai apzināti pieņemot tādus lēmumus, kas bija pamatā darba pienākumu nepildīšanai un vēlāk arī darba tiesisko attiecību izbeigšanai.

Tiesa nevar piekrist pieteicēja uzskatam, ka likumdevējs ir noteicis tikai divus kritērijus, lai atlīdzinātu nesaņemto darba samaksu – ir jābūt bijušām darba attiecībām un darbinieka pienākumu izpilde uzsākta pirms personai atņemta iespēja turpināt darba pildīšanu.

Ja pieņemtu šādu pieteicēja nostāju, neskatoties uz pieteicēja rīcības sekām, izbeidzot darba tiesiskās attiecības, un pieteicējam atlīdzinātu zaudējumus saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmās daļas 1.punktu, iestādei būtu jāpieņem arī lēmums attiecībā uz pieteicēja pārējām darba un sociālajām garantijām atbilstoši šī likuma 6.pantam – jānosaka darba stāžs, jāveic sociālās iemaksas valsts budžetā un darba devējam pieteicējs būtu jāatjauno iepriekšējā darbavietā. Ņemot vērā iepriekš konstatēto, proti, to, ka pieteicējs pats uzteica darba līgumu, minēto garantiju nodrošināšana būtu pretrunā likuma mērķim.

Tā kā pieteicējs gan iestādē, gan tiesā vērsies ar pieteikumu par nesaņemtās darba algas atlīdzību, bet nelūdza iestādei kompensāciju par liegtu iespēju iestāties darbā, izskatāmās lietas ietvaros nav pamata vērtēt pieteicēja tiesības uz kompensāciju, kas paredzēta Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta otrajā daļā.

[12] Attiecībā uz atlīdzināmiem zaudējumiem par izdevumiem par juridisko palīdzību tiesa konstatē, ka pieteicējs, prasot iestādē atlīdzināt 5650 latus, iesniedzis izdevumu apliecinošus dokumentus – kvītis par 800 latiem (*lietas 63.lapa*), bet atlikušajā daļā – par 4850 latiem pieteicējs norādījis, ka šo summu samaksu apliecinoši dokumenti nav saglabājušies, bet viņa ir rīcībā ir zvērināta advokāta vienošanās kartes, kurās norādīti advokāta saņemtie honorāri (*lietas 69.-71.lapa*).

Ministrija, izvērtējot pieteicēja iesniegtos dokumentus, par maksājumu apliecinošiem dokumentiem atzina tikai kvītis, kas satur normatīvajos aktos noteiktos rekvizītus, bet vienošanās karte atbilstoši MK noteikumiem Nr.433 nav atzīstama par dokumentu, kas apliecina apmaksas veikšanu par juridisko palīdzību. Tādējādi Ministrija atzina, ka par 4850 latiem nav iesniegti pierādījumi un šajā daļā iesniegumu noraidīja.

Atbilstoši MK noteikumu Nr.433 3.14.punktam dokumentus, kas apliecina izdevumus par juridiskās palīdzības sniegšanu krimināllietā, ir kvīts.

Tiesa, vērtējot šo pierādīšanas līdzekli - kvīti, secina, ka Ministrijas viedoklis par to, ka vienošanās karte nevar būt tas dokuments, kas apliecina izdevumus par juridiskās palīdzības sniegšanu krimināllietā, ir pareizs. Šāds tiesas vērtējums balstās uz to, ka konkrētajā gadījumā kvīts kā darījuma apliecinošs dokuments satur visus nepieciešamos rekvizītus, lai trešā persona spētu identificēt notikušu darījumu starp dalībniekiem. Proti, atbilstoši likuma „Par grāmatvedību" 7.pantam attaisnojuma dokumentam obligāti ir šādi rekvizīti (identifikācijas dati): uzņēmuma nosaukums (komersanta firma) un reģistrācijas numurs Tieslietu ministrijas reģistru iestādēs (darījumos ar fizisko personu — personas kods), juridiskā adrese (ārējiem attaisnojuma dokumentiem), dokumenta nosaukums, numurs un datums, saimnieciskā darījuma apraksts un pamatojums, mērītāji (daudzumi, summas), dalībnieki (darījumā tieši iesaistītās personas) un par saimnieciskā darījuma veikšanu un attaisnojuma dokumentā sniegtās informācijas pareizību atbildīgo personu paraksti. Atsevišķiem attaisnojuma dokumentu veidiem var būt obligāti arī citi papildu rekvizīti (zīmogs un citi), kurus paredz attiecīgie normatīvie akti.

Tātad no iepriekš minēta secināms, ka pieteicēja iesniegtās kvītis satur tādus rekvizītus, kas apliecina, ka darījums ir noticis starp advokātu un pieteicēju kā maksātāju, bet vienošanās kartes šādu informāciju nesniedz – no tām nav konstatējams, kas veicis samaksu par sniegtajiem pakalpojumiem. Līdz ar to, no vienošanas kartēm nav konstatējams, ka tieši pieteicējs ir maksājis par sniegto juridisko palīdzību un ka šie izdevumi būtu attiecināmi uz tiem zaudējumiem, kas valstij būtu jāatlīdzina.

[13] Pieteicējs par zaudējumiem uzskata arī līdzekļus, ko viņš nesaņēma, bet būtu varējis saņemt no saimnieciskās darbības (uzņēmuma līguma), laikposmā no 1998.gada

25.septembra līdz apcietinājuma beigām, izpildot iepriekš noslēgtus uzņēmuma līgumus ar AS „*/Nosaukums/*” un AS „*/Nosaukums/*”.

Vispirms ir jāizvērtē, vai konkrētajā gadījumā ir ievēroti priekšnoteikumi, kas ir saimnieciskās darbības (uzņēmuma līguma) tiesiskais pamats. Proti, vai tiesiski pastāvēja avots, no kura pieteicējs būtu varējis saņemt līdzekļus attiecīgajā laikposmā.

Tiesa konstatē, ka pieteicējs savus aprēķinus balstījis, ņemot vērā 1997.gada 18.augustā noslēgto līgumu ar AS „*/Nosaukums/*” par konsultāciju sniegšanu vadības organizācijas jautājumos, kas 1998.gada 1.jūnijā pagarināts līdz 1998.gada 31.augustam (*lietas 57.-59.lapa*), kā arī, pamatojoties uz 1998.gada 5.jūnijā noslēgto līgumu ar AS „*/Nosaukums/*” par konsultācijām vadības organizācijas jautājumos, kura darbība nolīgta līdz 1998.gada 31.augustam (*lietas 61.lapa*).

Ievērojot iepriekš minēto, – līgumu darbības termiņus, kas beidzās 1998.gada 31.augustā, un to, ka pieteicējam apcietinājums piemērots 1998.gada 25.septembrī, pieteicējam tiesisks pamats veikt saimniecisko darbību nepastāvēja pēc būtības. Ja uz 1998.gada 25.septembri nebija tiesiska pamata saimnieciskajai darbībai (nebija spēkā esošu uzņēmumu līgumu), tad nav tiesiskas nozīmes, ka saimnieciskā darbība būtu bijusi ierobežota, pamatojoties uz pieteicēja statusu kriminālprocesā.

Līdz ar to tiesa atzīst par pamatotu Ministrijas nostāju, ka nav konstatējami priekšnoteikumi mantisko zaudējumu atlīdzināšanai saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmās daļas 8.punktu.

[14] Apkopojot iepriekš konstatēto un Zaudējumu atlīdzināšanas likumā noteikto, personai ir tiesības saņemt atlīdzību tikai likumā paredzētajos gadījumos, likumā noteikto atlīdzības veidu un apmēru. Tātad likumdevējs ir izsmeļoši un pietiekami skaidri noteicis, kādos gadījumos un kādā apmērā persona var saņemt atlīdzību.

Līdz ar to nav pamatota tāda pieteicēja nostāja, ka viņam ir tiesības uz pilnu atlīdzības apmēru, - bet gan uz atlīdzību, kas ir noteikta Zaudējumu atlīdzināšanas likumā, ņemot vērā arī šajā likumā noteiktos ierobežojumus attiecībā uz atlīdzināmo zaudējumu.

Tiesa norāda, ka pieteicēja subjektīvais viedoklis par tiesību normu piemērošanu (interpretāciju) un ierēdņu tiesībām, nevar ietekmēt tiesību normas satura pazīmju konkretizāciju, jo tiesiskā sastāva pazīmju saturs nosakāms neatkarīgi no lietas faktiskā sastāva. Pieteicējs nav ņēmis vērā tādu apstākli, ka ar likumu ir noteikts iestāžu un tiesu juridiskās obstrukcijas aizliegums.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 15.panta 12.daļu iestāde un tiesa nedrīkst atteikties izlemt jautājumu, pamatojoties uz to, ka šis jautājums nav noregulēts ar likumu vai citu ārējo normatīvo aktu (iestāžu un tiesu juridiskās obstrukcijas aizliegums). Tās nedrīkst atteikties piemērot tiesību normu, pamatojoties uz to, ka šī tiesību norma neparedz piemērošanas mehānismu, ka tas nav pilnīgs vai nav izdoti citi normatīvie akti, kas tuvāk regulētu attiecīgās tiesību normas piemērošanu (..).

Tiesu praksē (arī judikatūrā) atzīts, ka šādos gadījumos piemērojama tiesību analoģija. Līdz ar to tiesas ieskatā Ministrijai, pamatojoties uz analoģiju, nebija šķēršļu pieņemt attiecīgu lēmumu, nosakot pieteicējam atlīdzināmo zaudējumu – zvērināta advokāta palīdzības par juridiskās palīdzības sniegšanu apjomu, ņemot vērā Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmās daļas 7.punktā noteikto ierobežojumu – „ne vairāk kā noteiktās takses apjomā”.

[15] Pastāvot šādiem iepriekš lietā konstatētajiem apstākļiem, ka nepastāv priekšnoteikumi pieteicējam vēl labvēlīgāka administratīvā akta izdošanai, pieteikums šajā daļā noraidāms, bet Tieslietu ministrijas Lēmums atzīstams par pamatotu un tiesisku. Līdz ar to tiesa uzskata par nepamatotu un noraidāmu arī pieteikumu daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

**nosprieda**

**noraidīt pilnībā** *A.L.* pieteikumu par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru uzdot iestādei atlīdzināt zaudējumus kopā 58637,98 latu apmērā, kas pieteicējam radušies sakarā ar attaisnojošu spriedumu krimināllietā, un morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā 20 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā.

Tiesnese (*personiskais paraksts*) S.Ozola

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas

tiesnese _____ S.Ozola
Jelgavā, 2011.gada 15.februārī